

Tachtig jaar na de verloren 'Endsieg'

8 mei 2025

Bundesarchiv, Bild 183-M1015-314 / Fotograf(in): Donath, Otto

Vandaag 8 mei, is het tachtig jaar geleden dat na ondertekening van de capitulatie van NAZI-Duitsland in de nacht van 6/7 mei 1945, de Tweede Wereldoorlog ten einde kwam. Met talrijke bijeenkomsten herdenkt het land haar 'bevrijding'. Wie uiteindelijk het NAZI-terreurregiem op de knieën dwong, en 26 miljoen levens offerde, wordt verdrongen. Rusland mag niet bij de herdenkingen zijn, zo luiden de instructies uit Berlijn. Hoe Duitsland zich in morele en mentale bochten moet wringen om de geschiedschrijving met de feiten in overeenstemming te houden.

Foto: Berlijn, juli 1946 Delen van de verwoeste Tiergarten werden in de eerste naoorlogse jaren voor landbouwdoeleinden gebruikt. Op de achtergrond, van links naar rechts: gedenkteken voor de gesneuvelde Sovjetsoldaten, Reichstag, Brandenburger Tor. Bron: Bundesarchiv Bild 183-M1015-314, Otto Donath.

‘Herinneringscultuur’ speeltje Duitse politiek

De Duitsers blijven worstelen met hun complexe geschiedenis. Vandaag op 8 mei spitst zich dat proces toe op de vraag of een Russische vertegenwoordiging aanwezig mag zijn bij de herdenkingen die het einde van de Tweede Wereldoorlog 80 jaar geleden markeren.

“Eigenlijk hebben de Duitsers zichzelf bevrijd, de West-Duitsers dan.” Schrijft Thomas Fasbender in de [Berliner Zeitung](#), van 1992 tot 2015 ondernemer in Moskou. Volgens Fasbender grossieren Duitsers in *“westerse waarden”* en *“beklimmen morele hoogten waar onze grootouders en overgrootouders niet van zouden durven dromen.”*

Russisch Monument in Berlijn-Treptow (foto: EZAZ)

De herdenkingen tornen weer oude dilemma's van de Duitse geschiedenis los. Mogen er nu wel of geen Russen bij de herdenkingen zijn? De media en politiek zijn het er over eens: nee. De *“betweters van de media”* (Fasbender) en de meerderheid van de Duitse bevolking steunen het standpunt dat de Russen met hun inval in Oekraïne, in februari 2022, het Volkenrecht hebben geschonden.

Ook het Duitse ministerie van buitenlandse zaken heeft [een instructie](#) uitgedaan over de presentie van Russische vertegenwoordigers bij de herdenkingen: *“In principe is er geen deelname van officiële instanties aan evenementen op uitnodiging van Rusland/Belarus en geen uitnodiging aan Russische en Belarussische vertegenwoordigers om de federale, staats- en lokale autoriteiten te herdenken.”*

Fasbender: *“Heeft niemand nagedacht over hoe dit overkomt op buitenstaanders? De Duitsers weer in de morele zetel (Herrensitz), selecteren wie mag zegevieren over hen en wie niet. Wie van de overwinnaars is zuiver en nobel genoeg dat ze hem trakteren op de laurier.”*

Volgens Fasbender, die tevens als journalist verbonden is aan de Berliner Zeitung, kiezen hier de Duitsers voor een morele superioriteit. Zo moet in het spraakgebruik de pijnlijke nederlaag tegenover het Russische Rode Leger worden verbloemd door te spreken over ‘de bevrijding van de NAZI’s’, daarmee de rol van Duitsland omdraaiend van dader in slachtoffer.

De Duitsers spreken vaak over het ‘bewust omgaan met de herinneringscultuur’, een soort herinneringsmanagement of herinneringshygiëne. Dit ‘bewust omgaan’ met herinneringen klinkt alsof er een veranderende bandbreedte is waarbinnen je de historische feiten moet beoordelen. Op deze wijze kan volgens Fasbender worden gesteld dat je de Russen niet hoeft uit te nodigen omdat de Sovjets Duitsland ‘bevrijd’ hebben, en dat zijn niet de Russen.

Oekraïners ontvangen als ‘bevrijders’

Het is een vorm van plooiën van de feiten totdat ze weer kloppen met de gewenste ‘herinneringscultuur’. De mentale flexibiliteit maakt het mogelijk niet de Russen uit te nodigen, maar de Oekraïners. *“In ieder geval zijn Russen en Wit-Russen haram, niet kosher of melaats. En hygiëne moet worden afgedwongen,*

zoals bij Covid het wassen van handen”, aldus Fasbender.

Futloos hangen vier Oekraïense vlaggen aan het 'Rotes Rathaus' in Berlijn. (Foto: EZAZ)

Zo hangen, zij het futloos, vier Oekraïense vlaggen bij het 'Rotes Rathaus' (stadhuis van Berlijn) op het Alexanderplatz. Russische vlaggen zijn in geen velden of wegen te bekennen.

Duitsland heeft altijd een ambivalente houding gehad jegens 'de Russen'. Volgens Fasbender kun je gerust spreken van een "*Russencomplex*". Dat was al zo in de 19e eeuw. Waar in het Pruisische oosten sprake was van een hang naar Rusland, was het op het Westen gerichte Rheinland veel meer anti-Russisch.

Hitler belichaamde beide stromingen door zowel rabiate Russenhaat aan de dag te leggen, maar ook heel pragmatisch met de oosterse 'Untenmenschen' een pact te sluiten om ze in zijn strijd tegen de landen in het Westen, van het lijf te houden. Als buit volgend uit dit pact verdeelden de Sovjets en de NAZI's Polen onder elkaar, waardoor het land staatkundig tijdelijk ophield te bestaan.

Onder de naam 'Barbarossa' zou Hitler het pact ook weer breken door met 156 divisies de Sovjet Unie binnen te vallen en de bodem daar met het bloed van 26 miljoen Russen te doordrenken.

In de 1970-er jaren zou bondskanselier Willy Brandt met een knieval in Warschau stap-voor-stap zijn ontspanningspolitiek inluiden. Door een combinatie van redenen kon de latere bondskanselier Helmut Kohl het werk in 1990 met de Duitse hereniging afmaken.

De ontspanning zou van korte duur zijn. De oorlog in Joegoslavië met de in 1999 tien weken durende NAVO-Amerikaanse bombardementen van de hoofdstad van Servië, een Russische bondgenoot, bracht Europa weer waar het in 1945 was: spanningen tussen Oost- en West.

Met de vooralsnog verbale bereidheid om Duitse Taurus-raketten te leveren aan Oekraïne om doelen diep in Rusland te treffen, moest de 'herinneringscultuur' aan de nieuwe geo-politieke realiteit worden aangepast. Immers bij de herdenkingen vandaag zullen Oekraïense vertegenwoordigers die uit Rusland vervangen. Op een groter affront konden de Duitsers de Russen niet trakteren. Met Oekraïense vlaggen in top herdenkt Duitsland haar 'bevrijding' van haar eigen misdaden.

De 'bevrijders' zijn dus momenteel de Oekraïners. Het land dat met de nog steeds zeer actieve en vocale NAZI-beweging van Stepan Bandera aanhangers, de Duitse NAZI's van dienst waren bij de massamoord op de Joden in Oekraïne.

De Duitsers hebben ook hier aan 'herinneringsmanagement' gedaan door kort na de Russische inval in Oekraïne in 2022 de betrokkenheid van Bandera bij de NAZI-programs [te ontkennen](#). Zelfs het Duits-Joodse blad Jüdische Allgemeine deed 'toevallig' gelijktijdig [hetzelfde verhaal](#). Israël liet echter kort erna weten dat Bandera [wel degelijk de handen vuil heeft gemaakt](#) met de massamoorden op de Joodse bevolking van Oekraïne.

Rusland ziet hoe oude bondgenoten van de NAZI's nu als 'bevrijders' de val van NAZI-Duitsland herdenken. Een grotere schoffering van Rusland is niet denkbaar.

Het in Berlijn-Karlshorst gelegen museum, waar de NAZI's hun capitulatie ondertekenden ten overstaan van de Russische generaal Georgi Konstantinowitsch Zhukov, mocht kort na de Russisch inval [geen Deutsch-](#)

[Russisches Museum meer heten](#). Het heet nu Museum Karlshorst, naar de wijk waarin het gebouw is gelegen.